

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

„Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap: a vidéki területekbe beruházó Európa”

A Mezőcsáti Rigós (HUBN20031) különleges természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve

**Eger
2014**

Ügyfél:
Bükki Nemzeti Park Igazgatóság
(Eger)

Partner:
Bioaqua Pro Kft.
(Debrecen)

Felelős tervező
Schmotzer András
Török Hunor Attila

Közreműködő szakértők

Diczházi István
Gombkötő Péter
dr. Gulyás Gergely
dr. Juhász Péter
Kalmár Zsuzsanna
Korompai Tamás
dr. Kiss Béla
Mező Hedvig
Sulyok József
Szatmári Lajos Zoltán

Térképeket készítette:
StrateGIS Kft.
(Debrecen)

Fotókat készítette:
Schmotzer András

Tartalomjegyzék

1. A terület azonosító adatai.....	1
1.1.Név.....	1
1.2.Azonosító kód.....	1
1.3.Kiterjedés.....	1
1.4.A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	1
1.4.1. Jelölő élőhelyek.....	1
1.4.2. Jelölő fajok.....	1
1.5.Érintett települések.....	1
1.6.Egyéb védettségi kategóriák.....	1
1.7.Tervezési és egyéb előírások.....	2
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv.....	2
1.7.2. Településrendezési eszközök.....	2
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek.....	2
1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek.....	2
1.7.5. Halgazdálkodási tervek.....	2
1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv.....	2
1.7.7. Egyéb tervek.....	2
2.Veszélyeztető tényezők.....	3
3.Kezelési feladatok meghatározása.....	4
3.1.Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	4
3.1.1. Fő célkitűzések.....	4
3.1.2. További célok.....	5
3.2.Kezelési javaslatok.....	5
3.2.1. Élőhelyek kezelése.....	6
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	15
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések.....	15
3.2.4. Kutatás, monitorozás.....	16
3.2.5. Mellékletek.....	17
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	18
3.3.1. Agrártámogatások.....	18
3.3.2. Pályázatok.....	20
3.3.3. Egyéb.....	20
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	20
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök.....	20
3.4.2. A kommunikáció címzettjei.....	21
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	21
4.Térképek.....	22
5.Fotódokumentáció.....	31

Bevezetés

A Natura 2000 területek az európai, közösségi jelentőségű ritka és veszélyeztetett fajok, illetve élőhelyeik hálózata. Kijelölésük célja a fajok és élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fejlesztése, illetve – szükség esetén – helyreállítása. A védelem céljait az Európai Unió két irányelvében határozta meg, amelyekben egyben kötelezi a tagországokat a Natura 2000 hálózat lehatárolására. Hazánk 2004-es csatlakozásakor a Natura 2000 területek már kijelölésre kerültek, mely kismértékben bővült 2008-ban, 2011-ben és 2012-ben. Hazánkban összesen 525 Natura 2000 területet jelöltek ki közel 2 millió hektár kiterjedésben. Ezzel hazánk a pannon biogeográfiai régió tagjaként jelentős mértékben járul hozzá Európa természeti értékeinek közösségi megőrzéséhez.

A hazai Natura 2000 területek kijelölését és az erre vonatkozó szabályokat a 275/2004.(X.8.) Kormányrendelet határozza meg, a területek helyrajzi szám szintű kihirdetése pedig a 14/2010. (V.11.) KvVM rendeletben történt meg.

Az irányelvek céljainak teljesítése érdekében a tagállamok a Natura 2000 területekre fenntartási terveket készíthetnek. Ezekben többek között rögzítik a természetvédelmi célkitűzéseket és a területhasználókkal együtt kialakított kezelési előírásokat javaslatok formájában. Ezek alapját képezhetik az egyes területeken igényelhető agrár-környezetgazdálkodási kifizetéseknek, amelyek az aktuális agrár-környezetgazdálkodási jogszabályokban jelennek meg. A fenntartási terv jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg. Más jogszabályban foglalt ágazati tervekhez (pl. körzeti erdőtervezés, vízgazdálkodási tervek) képest kötelezettségeket nem írhat elő, ugyanakkor nagyban segítheti a Natura 2000 területeken folytatott gazdálkodás – Natura 2000 kívánalmainak – értelmezését, alkalmazását mind a gazdálkodók (földtulajdonosok), mind pedig a kezelők, hatóságok irányába. Ezáltal inkább stratégiai dokumentációnak tekinthető, mely a területek kezelőit, tulajdonosait, valamint az érintett hatóságokat tájékoztatja a természetvédelmi irányelvekről.

Jelen Natura 2000 fenntartási terv a Darányi Ignác Terv keretében, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 területek fenntartási terveinek készítéséhez nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 43/2012. (V. 23.) VM rendelet alapján készült.

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

„Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap: a vidéki területekbe beruházó Európa”

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve és típusa:	Mezőcsáti Rigós különleges természetmegőrzési terület
-----------------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUBN20031
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	93,2 ha
--------------------------------	---------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 3150 - Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel

1.4.2. Jelölő fajok

- lápi póc (*Umbra krameri*)
- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészeletről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi szám számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület (ha)	Település területének érintettsége (%)
Mezőcsát	Borsod-Abaúj-Zemplén	93,2	0,9

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
<i>ex lege</i> láp	-	Ludas-ér	28,9 ha	Vidékfejlesztési Értesítő LXII. évfolyam 1. szám. 2012. január 13.
országos ökológiai hálózat	-	magterület	93,2 ha	2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről (OTrT)

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A tervezési területre vonatkozó természetvédelmi kezelési terv nem készült.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 10/2009. (V. 5.) számú rendelete a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Területrendezési Terv szabályzatáról (http://www.baz.hu/terrend/10_2009%20rendelet%20%20szoveg.pdf)
- Mezőcsát Város Önkormányzata Képviselő-testületének 24/2003. (XII. 23.) sz. önkormányzati rendelete a település szabályozási tervéről és helyi építési szabályzatáról
- Mezőcsát Város Önkormányzata Képviselő-testületének 16/2003. (II. 24.) sz. önkormányzati határozata a település szerkezeti tervéről

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

A tervezési terület a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóság illetékségi területén található, a Tiszakeszi erdőtervezési körzetbe tartozik. A tervezési területen nincs üzemtervezett erdőterület, így erdőterv sem készült rá.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

A Tiszamenti átmeneti vadgazdálkodási körzet (II/4.) vadgazdálkodási terve 2017-ig érvényes. Az érintett vadgazdálkodási egység – a 653510 sz. mezőcsáti Hubertus Vadásztársaság – vadgazdálkodási üzemtervének jóváhagyó határozat száma: 819-62499-1-4/2007.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A tervezési területtel érintett Rigós-ér nem nyilvántartott halgazdálkodási vízterület. A megyei halgazdálkodási tervek a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Vadászati és Halászati Osztályánál érhetők el (3525 Miskolc, Dóczy u. 6.).

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

A terület a 2-8. Bükk és Borsodi-Mezőség vízgyűjtő-tervezési alegységhez tartozik. A konzultációs anyag 2009-ben elkészült (http://vizeink.hu/files/konza_2-8_vegl_jh.pdf)

1.7.7. Egyéb tervek

Egyéb a tervezési területtel kapcsolatos fejlesztési tervek nem ismertek.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
H01	felszíni vizek szennyezése	L	60	Természetes eutróf tavak <i>Magnopotamion</i> vagy <i>Hydrocharition</i> növényzettel (3150) A felszíni vizek szennyezése akut problémákat (mérgezés) okozhat a vízi szervezetekben. A települések és majork relatív közelsége révén potenciálisan is veszélyeztetettek a vízszennyezés által (a hínártársulások vissza is szorulhatnak). Mivel alapvetően szántóföldi kultúrtáj veszi körül így a vegyszerbemosódások hatása sem lehet elenyésző.
J02.06	víz kivétel felszíni vizekből	L	60	Természetes eutróf tavak <i>Magnopotamion</i> vagy <i>Hydrocharition</i> növényzettel (3150) Jelenleg is jellemző az öntözési célú víz kivétel, amely különösen a vízhiányos nyári hónapokban jelentős ökológiai veszélyt rejt magában. A víz kivétel tovább csökkenti a természetes nyílt vízfelületek nagyságát, azok elmocsarasodásához, feltöltődéséhez vezet, valamint az alacsony vízhozam esetén a bemosódások a vízminőséget is kedvezőtlenül érintik.
K01.02	eliszapolódás, feliszapolódás	M	60	Természetes eutróf tavak <i>Magnopotamion</i> vagy <i>Hydrocharition</i> növényzettel (3150), lápi póc. Az iszapodlás következtében terjedő nádas hatására csökken a nyílt vízfelület. Ez a folyamat veszélyezteti a közösségi jelentőségű halfajokat (a lápi pócot és a réti csíkot) valamint a mocsári teknőt is.
K01.03	kiszáradás	M	60	vöröshasú unka A kedvezőtlen csapadékjárású években a mocsarak vízellátása alacsony, korán kiszáradhatnak, mely kedvezőtlenül hat pl. a vöröshasú unka (és más kétéltűek) szaporodására.
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	H	40	lápi póc A vizekben megjelenő idegenhonos halfajok (elterjedése közvetlenül és közvetetten is veszélyezteti a lápi póc állományát. A legveszélyesebbnek az amurgéb tekinthető, mivel a faj az ik-rák és a zsenge ivadékok elfogyasztásával direkt módon is károsítja a lápi póc állományát.

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
Potenciálisan jelentkező veszélyeztető tényezők				
D01.01	ösvények, burkolatlan utak, bicikliutak	L	5	Természetes eutróf tavak <i>Magnopotamion</i> vagy <i>Hydrocharition</i> növényzettel (3150) Potenciális veszélyeztető tényezőnek tekinthető az utakról való kemikália bemosódás, mely a növényzet leromlásához, nitrifikációjához vezethet.
J02.03	csatornázás és vízelvezetés	M	10	lápi póc A nem megfelelő technikai vízügyi beavatkozások a faj életterét csökkenthetik.
J02.12	gát, töltés, mesterséges partok, általános	M	10	lápi póc A Rigóson található műtárgyak (pl. a bukó a volt Tiszamenti Tsz-nél) gátolják a faj diszperzióját, elszigetelik egymástól az al- és felvízi állományokat.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Kiemelt fontosságú cél a következő fajok / élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása, lehetőség szerinti fejlesztése:

- Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel (3150)
- lápi póc (*Umbra krameri*)
- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

A Natura 2000 terület általános természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (Standard Data Form, SDF) találhatóak.

3.1.1. Fő célkitűzések

- A Rigós-érben és a holtmedrekben található hínárvegetáció (3150) természetességének megőrzése / helyreállítása, elsősorban a természetes vízszintingadozás biztosításával, különös tekintettel a lápi póc (*Umbra krameri*) ökológiai igényeire;
- A vöröshasú unka (*Bombina bombina*) élő- és szaporodó helyeit adó állóvizek, különösen időszakos mocsarak fennmaradásának biztosítása a hullámtér hidrológiai viszonyainak megőrzésével, a vizes és a szárazföldi időszakban történő élőhelykárosítás, szennyezés megelőzésével;
- A vöröshasú unka (*Bombina bombina*) teljes életsiklusát biztosító vízi-vizes-szárazföldi élőhely-komplexek jó természetességi állapotának megőrzése, különösen az időszakos vándorlást, illetve diszperziót biztosító folyosók fenntartása / helyreállítása;

3.1.2. További célok

- A területen előforduló szintén Natura 2000-es nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) a területhasználat során törekedni kell a mozaikos kezelésre, hogy a tápnövények folyamatosan elérhetőek legyenek.
- A területen előforduló, Natura 2000-es haris (*Crex crex*) érdekében törekedni kell a mozaikos területhasználatra, hogy a bűvő/szaporodóhelyek a nyár folyamán elérhetőek legyenek.
- A csatornák mentén, illetve elszórtan jelentkező őshonos fafajok egyedeinek (főként fűzek) megőrzése.
- Az erdőnevelési munkák során az őshonos állományrészek kímélete, megsegítése (pl. magyar kőris, éger fűz, stb.).
- Az inváziós fajok terjedésének megakadályozása a fás- (keskenylevelű ezüstfa) és fátlan (selyemkóró, kanadai aranyvessző) élőhelyeken egyaránt.

3.2. Kezelési javaslatok

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységesebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) állapítottunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlannyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet.

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmaznak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. Mivel a tervezési terület mozaikos (összesen 105 élőhelyfolt), így a kezelési egységekbe tartoznak olyan kisebb kiterjedésű élőhelyek is, melyeket a nagyobb egység részeként kell értelmezni (pl. mocsárréten található fűzbokros részek stb.). A KE-1 egység magát a Rigós víztestét és annak parti sávját képezi. Ennek lehatárolását indokolta továbbá a tulajdonosi / kezelői helyzet is, a vízügyi igazgatóság vízkárelhárítási kezelési feladatai is erre az egységre koncentrálnak.

A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyek a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javasolunk, illetve az élőhelyfejlesztési lehetőségekre is kitérünk.

A kezelési javaslatoknál élesen el kell választani a jogszabályokban nevesített kötelezően betartandó előírások és a támogatási rendszerbe illeszthető önkéntesen vállalható előírás-javaslatokat. A fenntartó kezeléseknél már jogszabályokkal meghatározott érvényes szabályozási rendszerek is működnek (pl. a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet).

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában **kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.**”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodásra, annak kívánatos módja. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírások a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási rendeleteken keresztül, önkéntes vállalat formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A kezelési egységek és a hozzájuk rendelt kezelési javaslatok meghatározásánál tekintetbe vettük a jelölő értékek megőrzését szolgáló egyéb területrészeket és szempontokat is (pl. a fajok élőhelyével szomszédos, csatlakozó területrészeket, az egyes állományok közti összeköttetést biztosító folyosókat, közösségi jelentőségű faj számára alkalmas élőhelyek védelmét, fejlesztési lehetőségét, az élőhelyek esetében a potenciálisan jelölő élőhelyé alakítható fejlesztési területeket).

A kezelési egységek elhelyezkedését a 3.2.5. pontnál szereplő térképmelléklet mutatja.

Gazdálkodáshoz nem köthető, általános javaslatok:

A tervezési terület belterületbe vonása, azon lakó, üdülő vagy iparterület kijelölése nem javasolt. Bányatelek kialakítása és egyéb infrastrukturális fejlesztés nem kívánatos.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

KE-1 kezelési egység: a Rigós-ér medre és parti sávja

(a) A kezelési egység meghatározása:

A tervezési területen megközelítőleg ÉNy-DK-i irányba, kb. 7,9 km hosszan futó Rigós-ér medre és parti sávja tartozik ide.

(b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló- és folyóvizek partján (BA), Puhafás pionír és jellegtelen erdők (RB) / Natura 2000 kód: 3150 (részben) – Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel, 91E0 (részben) – Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 3160 (részben) – Természetes disztróf tavak és tavacsok
- érintett közösségi jelentőségű faj(ok): nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), apró fillérsiga (*Anisus vorticulus*) (újonnan került elő), réti csík (*Misgurnus fossilis*), lápi póc (*Umbra krameri*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*)
- érintett földrészlet(ek): Mezőcsát 039; 043; 0407

(c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Mivel a Rigós-ér szinte teljes egészében mezőgazdasági hasznosítású területekkel övezett, ezért a vízgazdálkodási feladatokat a tervezési területen össze kell hangolni a mezőgazdasági tevékenységgel, illetve a természetvédelmi célállapotot elérő fenntartási munkákkal (a vizek jó ökológiai állapotának elérése érdekében).

A víztest ökológiai állapotát, illetve az ökológiai vízigényt negatívan befolyásoló beavatkozások minimalizálása a cél (vízkivétel, mezőgazdaságból származó szennyezés). Biztosítani kell legalább a Rigós állandó vízborítását, hogy a meder még csapadékszegény időszakban se száradhasson ki.

Ezzel egyidejűleg javasolt a vízminőség javítása. A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (lecsapolás, meder betemetése, beépítés) nem javasolt.

A meder higrofil üde magaskórós szegélye fenntartandó, míg a fás vegetáció tekintetében egy laza 5-10%-os (jelenlegi lefedettségnek megfelelő) borítottság elfogadható. Ez összeegyeztethető a víztest árvízvédelmi funkcióival is. A fásszárú fajok közül kíméletet érdemelnek az őshonos fajok (fűz, fehér nyár), míg a parti sáv kezelésénél az inváziós fa- és cserjefajok (fehér akác, gyalogakác,

keskenylevelű ezüstfa) eltávolítása mindenképp támogatandó. A vizes élőhellyel való érintettség miatt, alapvetően a mechanikus módszerek javasoltak.

A Rigós-ér (Rigós-éri-főcsatorna) a terület fő belvízbefogadjának számít, így vízügyi szempontból mederrekonstrukciós feladatok jelentkezhetnek (pl. kotrás, növényzet eltávolítása, műtárgyak karbantartása, felújítása). A területen előforduló jelölő élőhelyek és közösségi jelentőségű fajok jelentős része láposodó, beállt növényzetű mederszakaszokhoz kötődik. Így a tervezett vízügyi beruházásokat megelőzően monitoring jellegű felmérések szükségesek, annak érdekében, hogy a vízügyi beruházások során a jelölő élőhelyek és fajok természetvédelmi helyzete nem romoljon. Minden ilyen jellegű beruházás tervezését az ökológiai szempontok figyelembe vételével kell megvalósítani.

(d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

(-) Kötelezően betartandó előírások:

A kötelezően betartandó előírásokat a vízgazdálkodási tervben szükséges rögzíteni. A vízfolyások tekintetében az előírásokat a nagyvízi medrek, a parti sávok, a vízjárta, valamint a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról és hasznosításáról, valamint a nyári gátak által védett területek értékének csökkenésével kapcsolatos eljárásról szóló 21/2006. (I. 31.) Korm. rendelet ismerteti.

(-) Önkéntesen vállalható előírások-javaslatok

Vizes élőhelyre vonatkozó kezelési javaslatok:

- A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni. (V01)
- Vegyszer használata kizárólag fainjektálás során lehetséges. (V05)
- Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (V09)

Gyepekre vonatkozó kezelési javaslatok:

- A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül. (GY109)

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merült fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló intézkedések a gazdálkodási jellegű kezelési javaslatok részét képezik.

(f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, víztározó, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

(g) A kezelési javaslatok indoklása:

Annak ellenére, hogy a meder szabályozott és kevés helyen őrizte meg természetes arculatát, parti sávja pedig a rendszeres emberi behatásoktól nem mentes, természetes vízfolyásnak tekinthető és nagyon komoly ökológiai értékekkel bír. Jelentősége a szinte állandó vízborítottságban mutatkozik

meg. Több védett és közösségi jelentőségű fajnak ad otthont, melyek megőrzése kulcsfontosságú. A patak medrén túl a közvetlen parti sávot is ebbe a kezelési egységbe soroltuk.

Bár ez a kezelési egység a teljes tervezési terület csak egy ötödét fedi le, mégis kulcsfontosságú terület, hiszen a szárazabb periódusokban, csapadékszegény éveken csak ezeken a területeken marad állandó vízborítás, ezért több közösségi jelentőségű faj számára (apró fillércsiga (*Anisus vorticulus*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), lápi póc (*Umbra krameri*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*)) ezek jelentősége kiemelkedő.

A lápi póc rendkívül ritka előfordulású faj, országos állománya szétszórt, szigetszerű populációkból áll. A Rigósban kimutatott egyedek a hazai állomány fontos részét képezik, arányuk a teljes magyarországi állománynak az 1-5%-a közé tehető.

A természetes kisvíztestek fennmaradását, megőrzését szolgáló intézkedések egyrészt a víztesthez, másrészt az azt határoló szegélyhez, parti sávhoz köthetők.

KE-2 kezelési egység: gyékényes, nádas mocsarak

(a) A kezelési egység meghatározása:

A tervezési terület legnagyobb kiterjedésű (31,92 ha) élőhelye tartozik ehhez a kezelési egységhez. A Rigós-eret kísérő egykori árterületen található nagy kiterjedésű nádas állományok részben mocsárrétek, zsombéksásosok és magassásosok leromlásával, illetve előrehaladott szukcessziójával jöttek létre.

(b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), Álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete (Ac), Fűzlápok (J1a), Üde cserjések (P2a), Nem zombékoló magassárrétek (B5), Öshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA) / Natura 2000 kód: 3150 (részben) – Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel, 91E0 (részben) – Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- érintett közösségi jelentőségű faj(ok): nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*)
- érintett földrészlet(ek): Mezőcsát 038/4; 040/4; 043; 044/5; 044/6; 0399/8; 0399/9; 0400/5; 0400/6; 0400/7; 0408/2; 0410/2.

(c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Mivel a Rigós-ér szinte teljes egészében mezőgazdasági hasznosítású területekkel övezett, ezért a vízgazdálkodási feladatokat a tervezési területen össze kell hangolni a mezőgazdasági tevékenységgel, illetve a természetvédelmi célállapotot elérő fenntartási munkákkal (a vizek jó ökológiai állapotának elérése érdekében). A mocsárréteken felverődő honos pionír fűzligetek foltokban történő fennmaradása a Natura 2000 célok megvalósítását erősítik.

(d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

(-) Kötelezően betartandó előírások:

A kötelezően betartandó előírásokat a vízgazdálkodási tervben szükséges rögzíteni. A gyepterületek esetén kötelezően betartandó előírásokat a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rendelet állapítja meg.

(-) Önkéntesen vállalható előírások-javaslatok

Vizes élőhelyre vonatkozó kezelési javaslatok:

- A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni. (V01)
- Vegyszer használata kizárólag fainjektálás során lehetséges. (V05)
- Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (V09)
- November 1. és február 15. között lehet nádatatást folytatni, a mindenkori időjárási és talajviszonyok figyelembe vételével (V45).
- A nádatatás csak fagyott talajon végezhető. (V56)
- Nádat deponálni, válogatni a területen tilos. (V58)

Gyepekre vonatkozó kezelési javaslatok:

- A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül. (GY109)

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló intézkedések a gazdálkodási jellegű általános kezelési, fenntartási javaslatok részét képezik.

(f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely az élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

(g) A kezelési javaslatok indoklása:

A nádas-gyékényes mocsarak fontos ökológiai szerepet játszanak a vizes élőhelyek puffereálásában, a hidrológiai viszonyok megtartásában. A kezelési javaslatok közül a vizek megtartása (pl. a vízkivétel korlátozásával) az ökológiai vízigény biztosításán túl, a fellépő tűzesetek által okozott károk mérsékléséhez is hozzájárulhat (a kiszáradt nádas alatt a tőzegréteg is kiéghet).

KE-3 kezelési egység: mocsárrétek

(a) A kezelési egység meghatározása:

A Rigós-eret követve, ahol szélesebb mederrész maradt vissza alakultak ki mocsárrétek. Amikor a környező területek művelésbefogásával, intenzifikációjával ezek a szélesebb mederrészek leszűkültek, a mocsárrétek potenciális előfordulási területe is lecsökkent. A 2013-as felmérés során a teljes tervezési terület 5,7%-a (5,3 ha) mocsárrét. Korábban kaszálóként hasznosítottak ezeket a területeket, jelenleg azonban szinte semmilyen hasznosítás nem folyik.

(b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: Mocsárrétek (D34), Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), Üde cserjések (P2a), Puhafás pionír és jellegtelen erdők (RB), Nem zsombékoló magassárrétek (B5), Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok (OB), Lápi zsombékosok, zsombék-semlyék komplexek (B4) / Natura 2000 kód: 6440 – *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei, 7230 – Mészkedvelő üde láp- és sásrétek
- érintett közösségi jelentőségű faj(ok): kislefűszű aszat (*Cirsium brachycephalum*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*)
- érintett földrészlet(ek): Mezőcsát 038/4; 038/6; 038/7; 042/5; 0408/1; 0408/2; 0410/2

(c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei egy erősen kezelésfüggő élőhelytípus, hosszabb távon csak így maradhatnak fenn állományaik. A mederperemi állományok esetén kaszálás javasolt. A szukcesszió visszaszorítása érdekében a legértékesebb láprét állományoknál a fűzcserjék mechanikus visszaszorítása javasolt. A Rigós-ér vízháztartását javító intézkedések vélelmezhetően mindkét élőhelytípus természeti állapotát is javíthatják.

(d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

(-) Kötelezően betartandó előírások:

A gyepterületek esetén kötelezően betartandó előírásokat a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rendelet állapítja meg.

(-) Önkéntesen vállalható előírások-javaslatok

Gyepekre vonatkozó kezelési javaslatok:

- Vegyszeres gyomirtás nem megengedett (GY02).
- Tárcsázás nem megengedett (GY10).
- Kiszántás nem megengedett (GY13).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás (GY22).
- Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását (GY23).
- Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező (GY26).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).
- Inváziós növényekkel fertőzött gyepekben csak a mentesítést követően lehet legeltetni (GY58).
- Minden évben tisztító kaszálás elvégzése kötelező (GY105).
- A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül. (GY109)
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116).

Vizes élőhelyre vonatkozó kezelési javaslatok:

- A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minősítésű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni. (V01)
- Vegyszer használata kizárólag fainjektálás során lehetséges. (V05)
- Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (V09)

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló intézkedések a gazdálkodási jellegű általános kezelési javaslatok részét képezik.

(f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely az élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

(g) A kezelési javaslatok indoklása:

A tervezési területen leromlott, gyom- és lokálisan özönnövényekkel fertőzött mocsárrét állományok maradtak fenn. A leromlást jól mutatja a nád előretörése is. A kezelési javaslatok a mocsárrétek ismételt művelhetőségét alapozhatják meg. A terület kezelésével (elsősorban kaszálással történő hasznosítás) az inváziós fajokkal fertőzött részterületek kezelése is megvalósítható. A kezelésekkal közösségi jelentőségű fajok (pl. kistűzlepke, nagy tűzlepke) lokális állományai is felerősíthetők.

KE-4 kezelési egység: honos fafajú erdőstések, facsoportok

(a) A kezelési egység meghatározása:

Szórványos elterjedésűek az enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők a tervezési területen, mely két igen eltérő megjelenésű élőhelytípusként jelentkeznek: egyrészt a meder feltöltésével kialakuló rekettyefüzes fűzlápok, másrészt a medret kísérő vegyes fafaj-összetételű füzesek/nyarasok természetsszerűbb állományaik révén. Az egész kezelési egység mindösszesen 3,11 hektár.

(b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: Puhafás pionír és jellegtelen erdők (RB) / Natura 2000 kód: 91E0 – Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- érintett közösségi jelentőségű faj(ok): nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- érintett földrészlet(ek): Mezőcsát 038/4; 039; 0399/8; 0410/1; 0410/2

(c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Gazdálkodási rendszerbe nehezen illeszthető részben erdős, (de nem erdőtervezett) részben gyepes élőhelytípusok mozaikja.

(d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

(-) Kötelezően betartandó előírások:

A kötelezően betartandó előírásokat a vízgazdálkodási tervben szükséges rögzíteni. A gyepterületek esetén kötelezően betartandó előírásokat a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rendelet állapítja meg.

Bár fás élőhelyet magába foglaló kezelési egységről van szó, az előírások, javaslatok meghatározásakor gyepes előírás javaslatok kerültek megadásra (mivel használati szempontból és földhivatali kataszteri nyilvántartás szerint is gyepterületekről van szó).

(-) Önkéntesen vállalható előírások-javaslatok

Gyepekre vonatkozó kezelési javaslatok:

- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos. (GY14)
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. (GY29)
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31)
- A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül. (GY109)

Vizes élőhelyre vonatkozó kezelési javaslatok:

- A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minősítésű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni. (V01)
- Vegyszer használata kizárólag fainjektálás során lehetséges. (V05)
- Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (V09)

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló intézkedések a gazdálkodási jellegű kezelési javaslatok részét képezik.

(f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely az élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

(g) A kezelési javaslatok indoklása:

A honos fafajú spontán erdők és fásorok a táji és élőhelyi diverzitást fokozzák. Bár közvetve jelölő fajok védelmét nem szolgálják, több védett állatfaj (elsősorban madárfajok és rovarok) életfeltételeit javíthatják. Az érintkező üde rétek, mocsarak jó táplálékbázist biztosítanak, így fontos a fészkelőhelyek megőrzése, esetleges kialakítása is.

KE-5 kezelési egység: (zárvány)szántók

(a) A kezelési egység meghatározása:

A területen előforduló szántóterületeket soroltuk ehhez a kezelési egységhez. A szántó művelési ágú területek részben nem hasznosítottak, a gyepregeneráció különböző stádiumában lehetnek.

(b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1), Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák (T2) / Natura 2000 kód: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű faj(ok): nincs érintettség
- érintett földrészlet(ek): Mezőcsát 038/4 (részben), 038/5; 038/6 (részben); 040/2; 040/4 (részben); 0400/2 (részben); 0400/7 (részben); 0408/2 (részben)

(c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

- Nagyüzemi jellegű, intenzív hasznosítású gazdálkodási formák nem javasoltak.
- Környezetkímélő szántóföldi gazdálkodási módszerek javasoltak.
- Inváziós vagy inváziós potenciállal rendelkező (pl. energiafű) növények telepítése nem javasolt.

A földhivatali kataszterben (nyilvántartásban) szereplő helyrajzi szám határokat be kell tartani. Szakítani kell azzal a gyakorlattal, hogy száraz években a szántókat a vizes élőhely rovására „túlművelik”.

(d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

(-) Kötelezően betartandó előírások:

A szántóterületek esetén kötelezően betartandó előírások nem fogalmazhatóak meg.

(-) Önkéntesen vállalható előírások-javaslatok

Szántóterületekre vonatkozó kezelési javaslatok:

- Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező (SZ04).
- Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül az igazgatóság köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható (SZ07).
- A növénytermesztéssel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depóniát csak szántókon lehet létrehozni, és ott legfeljebb 2 hónapig lehet tárolni (SZ09).
- Trágya, műtrágya: természetes vizektől mért 200 m-en belül trágya, műtrágya nem deponálható (SZ10).
- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett (SZ19).
- Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges (SZ20).
- Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos (SZ22).
- Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen (SZ24).

- Rovarölő szerek nem alkalmazhatók (SZ25).
- Istállótrágya kijuttatásának mértéke, éves átlagban nem haladhatja meg a 100 q/ha-t (SZ34).
- Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni (SZ37).
- Fás szárú és lágy szárú energetikai ültetvény telepítése tilos (SZ43).
- Szántó füves élőhelyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel. (SZ55)
- Őshonos fajokból álló fasorok, facsoportok, szoliter fák, cserjefoltok telepítése. (SZ74)

Vizes élőhelyre vonatkozó kezelési javaslatok:

- Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (V09)

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslatokat a d) pont alatt a gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok tartalmazzák. A területen javasolt fásítások (fasorok, facsoportok) az élőhelyi diverzitás fokozását szolgálják.

(f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely az élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

(g) A kezelési javaslatok indoklása:

A szántó területek esetleges visszagyepesítése vagy évelő pillangósok telepítése és termesztése is az élőhelyek javítását szolgálhatja.

A szántóterületek közvetlenül határosak a Rigós-érrel, illetve valamely vizes élőhellyel, azokon környezetvédelmi jellegű korlátozások bevezetése erősen indokolt, egyrészt a kemikáliák, másrészt a tápanyagok bemosódásának vagy véletlen bekerülésének megakadályozása céljából.

KE-6 kezelési egység: szegélyek (vonalas objektumok)

(a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységen belül viszonylag nagy arányban fordulnak elő természetvédelmi szempontból kevésbé releváns területek, illetve szegély területek. Önállóan kicsi, de összességében viszonylag nagy kiterjedésűek, közvetlen kapcsolatuk a jelölő élőhelyekkel indokoltá teszi, hogy önálló kezelési egységként szerepeljenek, és velük kapcsolatban természetvédelmi és környezetvédelmi előírások, javaslatok fogalmazódjanak meg.

(b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: Jellegtelen üde gyepes és magaskórósok (OB), Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepes és magaskórósok (OC), Ültetett akácok (S1), Nem őshonos fajú facsoportok, erdőszélek és fasorok (S7), Üde cserjések (P2a), Puhafás pionír és jellegtelen erdők (RB), Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1), Mocsárrétek (D34), Nem zsombékoló magassárrétek (B5) / Natura 2000 kód: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű faj(ok): nincs érintettség

- érintett földrészlet(ek): Mezőcsát 038/4 (részben), 038/6 (részben); 0399/8 (részben), 040/2 (részben); 043 (részben), 044/5 (részben); 0400/7 (részben); 0408/1 (részben); 0408/2 (részben); 0410/2 (részben); 0411 (részben)

(c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Az útmezsgyék, rézsűk kaszálással hasznosíthatók. Az út karbantartását csak környezetre nem ártalmas szilárd anyagokkal lehet elvégezni.

(d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

A különböző területekre a többi kezelési egységeknél megfogalmazott előírások érvényesek azon területek szegélyterületeire is.

(-) Kötelezően betartandó előírások:

Az utak, szegélyek esetén kötelezően betartandó előírások nem fogalmazhatóak meg.

(-) Önkéntesen vállalható előírások-javaslatok

Gyepterületekre vonatkozó kezelési javaslatok:

- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31)
- Minden évben tisztító kaszálás elvégzése kötelező. (GY105)

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely az élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

(g) A kezelési javaslatok indoklása:

A szegélyek (útmezsgyék, rézsűk) az inváziós fajok fő terjedési útvonalának számítanak, így ezek kezelése (pl. tisztító kaszálása) a gazdálkodási célokon túl (pl. területek megközelítése) természetvédelmi szempontból is jelentős.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1 pontjánál, az KE-5 egység részletes leírásánál adtuk meg.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A fajvédelmi intézkedések részben kapcsolódnak az élőhelyek kezelési intézkedéseikhez.

Biztosítani kell a legalább a Rigós állandó vízborítását, hogy a meder még csapadékszegény időszakban se száradhasson ki. Speciális fajvédelmi intézkedést jelenthet a területen a víz visszatartása. A területen előforduló jelölő fajok közül a **lápi póc** a legjelentősebb és talán a legsérülékenyebb. A Rigósban kimutatott egyedek a hazai állomány fontos részét képezik, arányuk a teljes magyarországi állománynak az 1-5%-a közé tehető. A lápi póc védelmében ki kellene jelölni olyan szakaszokat, ahol a mederkotrás és -rekonstrukció, valamint a Rigós közvetlen partján végzett földmunka is kerülendő. Itt szintén kerülendő a hínárnövényzet és a magasabb rendű vegetáció eltávolítása a mederből, illetve a parti sávból. Ezekben a szakaszokon érdemes lenne egy vízvisszatartási rendszer kialakításának a lehetőségét megvizsgálni. Javasolt továbbá az idegenhonos fajok (elsősorban halfajok, pl. amúrgéb, ezüst kárász) állományának a ritkítása. Ezen intézkedések javítanák a többi vízhez kötődő fajok (**réticsík, vöröshasú unka, mocsári teknős**) életlehetőségeit is a területen.

A másik legfontosabb elv a gyepterületek természetvédelmi szempontokat is figyelembe vevő hosszú távú kezelése. A benádasodott mocsárrétek rendszeres kaszálása és a biomassa eltávolítása, nem csak közvetlenül, de közvetve is jó hatást gyakorolna, hiszen a felgyülemlett avartömeg hiányában elkerülhetőek lennének a tüzesetek, szándékos gyújtogatások. Valamint a **kisfészkü aszat**, a **nagy tűzlepke** számára is a mocsárrétek kedvezőbb ökológiai állapotba kerülhetnek.

A nem jelölő státuszú **közönséges denevér** kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartását szolgálja a légi úton történő szűnyogirtás eseti korlátozása is.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A jövőre vonatkozó monitorozási feladatok közül az alábbiak rendelkeznek kiemelt prioritással:

- A terület halfaunájának nyomon követése, kiemelt figyelemmel a kezelés (mederrendezés, kotrás, növényborítottság, vízviszonyok) élővilágra gyakorolt hatására (NBmR protokoll-módszertanát követve).
- A vizes élőhelyek esetében a szukcessziós változások figyelemmel kísérése, a terület élőhely-térképezésének megisméltése javasolt 5 éves visszatérési idővel.
- A jelölő élőhelyeket veszélyeztető özönnövények esetében ponttérképezéses (alapállapot) felmérés majd annak megisméltése javasolt 5 éves visszatérési idővel. A vizsgálat eredményeként a kezelések tervezhetősége is javulhat.

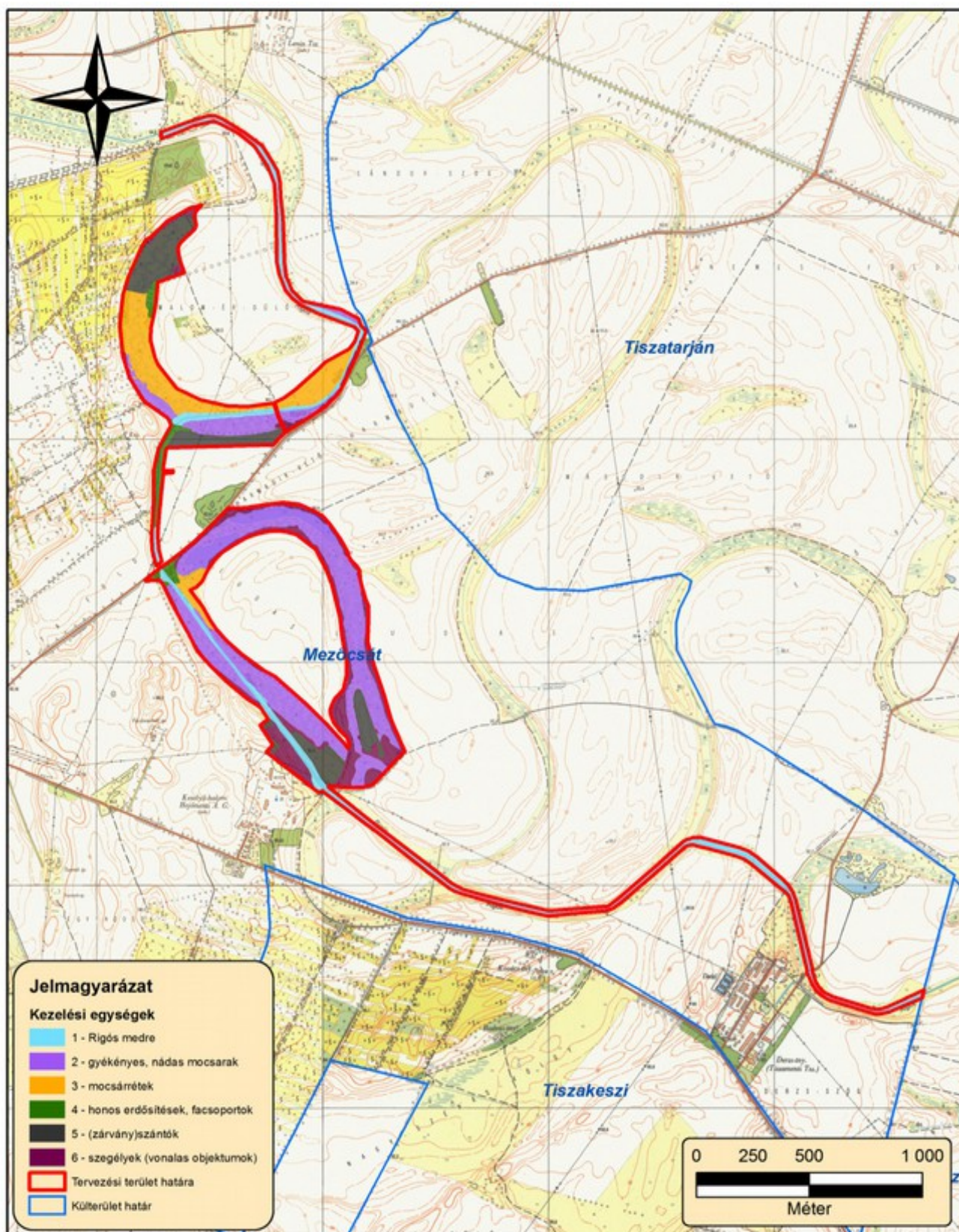
A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében (<http://www.termeszetvedelem.hu/nbmr>) a területen monitorozás nem zajlik. A tervezést megelőzően a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság rendelkezésre álltak a területről a kijelölést is megalapozó szórvány adatok, ám nagyobb lendületet kapott ez a Natura 2000 fenntartási terv készítéséhez szükséges megalapozó kutatások megindulásával.

A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó felmérések folytak 2012-2013-ban:

- Az első teljes körű élőhelytérkép elkészült a területre
- Ezzel párhuzamosan védett növényfajok, illetve a jelölő kisfészkü aszat állományának teljes felmérése is megtörtént.
- Közösségi jelentőségű lepkefajok (nagy tűzlepke) felmérése 2013-ban zajlott
- Közösségi jelentőségű, monitorozásra is alkalmas kételtű-, hüllő és halfajok (pl. vöröshasú unka, mocsári teknős, réti csík, lápi póc) állományának felmérése megtörtént
- Közösségi jelentőségű denevérfajok felmérése (közönséges denevér, tavi denevér) is megtörtént.

3.2.5. Melléletek

A tervezési terület kezelési egységeit lehatároló térkép (2014)

A kezelési egységek összefoglaló táblázata (megj. a csillaggal (*) jelölt hrsz-ek és erdőrészletek csak részben érintik a lehatárolt kezelési egységet):

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (ha)	Érintett hrsz-ek	Érintett erdőrészletek
KE-1	Rigós-ér medre és parti sávja	17,96	Mezőcsát 039 (*); 043; 0407	-
KE-2	gyékényes, nádas mocsarak	31,92	Mezőcsát 038/4 (*); 040/4 (*); 043 (*); 044/5; 044/6 (*); 0399/8 (*); 0399/9 (*); 0400/5 (*); 0400/6 (*); 0400/7 (*); 0408/2 (*); 0410/2 (*)	-
KE-3	mocsárrétek	12,9	Mezőcsát 038/4 (*); 038/6 (*); 038/7 (*); 042/5 (*); 0408/1 (*); 0408/2 (*); 0410/2 (*)	-
KE-4	honos erdősítések, facsoportok	3,11	Mezőcsát 038/4 (*); 039 (*); 0399/8 (*); 0410/1 (*); 0410/2 (*)	-
KE-5	(zárvány) szántók	12,44	Mezőcsát 038/4 (*), 038/5; 038/6 (*); 040/2; 040/4 (*); 0400/2 (*); 0400/7 (*); 0408/2 (*)	-
KE-6	szegélyek (vonalas létesítmények)	14,94	Mezőcsát 038/4 (*), 038/6 (*); 0399/8 (*), 040/2 (*); 043 (*), 044/5 (*); 0400/7 (*); 0408/1 (*); 0408/2 (*); 0410/2 (*); 0411 (*)	-

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

3.3.1. Agrártámogatások

A tervezési terület egésze a kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területébe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó. A fent hivatkozott Natura 2000 területen belül országos jelentőségű védett természeti területeknek minősül a Ludas-ér ex lege lápja, melyre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik. Ezekon kívül országos és helyi jelentőségű természetvédelmi területet nem érint a tervezési terület.

A tervezési területen dominál a magántulajdon, a kis – közepes birtokméretek a jellemzőek. A támogatási célprogramok tekintetében a magántulajdonosi struktúra (magánterületek, osztatlan közös használat tulajdon alacsony foka) kedvezőnek tekinthető.

3.3.1.1 Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

A tervezési terület nem alapvetően nem mezőgazdasági hasznosítottságú, a Rigós medre és az azt szegélyező mély fekvésű gyékényesek, mocsarak a MePAR blokk lehatárolásakor az adott blokkok „nem támogatható” besorolású részeként jelennek meg (www.mepar.hu). Mindösszesen három olyan blokk található, ahol 1 hektárnál nagyobb érintettségű Natura 2000 támogatható blokk is található a területen: kettő a Mezőcsát – Tiszaújváros közöttől északra (azonosítók: F8YQM-7-11 és F9LXM-3-11) és egy a közöttől délre (azonosító: F4JJQ-J-11).

Az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból finanszírozott minden hasznosított mezőgazdasági terület jogosult az egységes területalapú támogatásra. A hasznosított mezőgazdasági terület hazánkban a művelt szántó és gyepterületekre vonatkozik, melyek a MePAR rendszerben támogatható területként vannak nyilvántartva. Az egységes területalapú támogatás (Single Area Payment Scheme – SAPS) feltétele a terület művelésben tartása, valamint a „kölsönös megfeleltetés” (KM) rendszerének betartása.

A gazdálkodó által az összes bejelentett területet helyes mezőgazdasági és környezeti állapotban kell tartani. A helyes mezőgazdasági és környezeti állapot előírásainak teljesítését a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) külön megállapodás alapján az illetékes szakhatóságok bevonásával térinformatikai módszerekkel, illetve helyszíni ellenőrzés során végzi.

Az Unió csatlakozást követően hazánk támogatási rendszere a többi tagállaméhoz harmonizáltan alakult ki. Ez vonatkozik az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekre is. Az alábbiakban az egységes területalapú támogatáson (23/2013. (IV.09.) VM rendelet) felül a mezőgazdálkodás során igénybe vehető kompenzációs jellegű kifizetéseket, illetve a környezet- és természetvédelmi célú mezőgazdálkodási támogatásokat soroljuk fel.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések:

- Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke jelenleg 38 EUR/ha évente. A Natura 2000 gyepekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások:

- Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető horizontális szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetők el a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet jelenleg hatályos rendelkezései alapján.
- Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása (25/2007. (IV.17.) FVM rendelet). Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére az 1257/1999/EK tanácsi rendeletének 19-20. cikkelyei alapján. A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások:

- A 33/2008. (III.27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

3.3.1.2 Javasolt agrártámogatási rendszer

A terület adottságaiból és tulajdoni szerkezetéből (állami terület, vízügyi kezelésben) adódóan az agrártámogatások szerepe a terület kezelésében másodlagosnak tekinthető. Az élőhelyek természeti állapotának megőrzése és a fejlesztése elsősorban vízgazdálkodási kérdés. A parcellák adottságai,

mérete sem teszi lehetővé, hogy olyan területspecifikus mezőgazdasági jellegű célprogram megfogalmazható legyen, mely a rentábilis gazdálkodással együtt járna.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési terület vonatkozásában speciális közösségi jelentőségű élőhelyekkel és fajokkal kapcsolatos természetvédelmi pályázat nem tervezett a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság gesztorságában. Ennek oka elsősorban a BNPI saját vagyongazdálkodásban levő területeinek hiánya.

3.3.3. Egyéb

Az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság (továbbiakban: ÉM-VIZIG) az Országos Közfoglalkoztatási Program keretében a Rigós mentén medertisztítási, kaszálási tevékenységet folytat. A munka koordinálását az ÉM-VIZIG miskolci szakaszmérnöksége végzi. A munkálatok természetvédelmi hatósági engedélyekben foglalt előírásait a természetvédelmi őrszolgálat munkatársai (BNPI Dél-borsodi Tájégség) ellenőrzik, felügyelik.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A tervezési folyamat során a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság honlapján folyamatosan frissülő tematikus aloldalt alakítottunk ki, ahol a területekkel kapcsolatos alapinformációk mellett a (véleményezhető) egyeztetési tervdokumentációt is elérhetővé tettük pdf formátumban:

<http://bnpi.hu/naturaterv>

Eszköz típus	Alkalmazott dokumentáció	Mutatók	Időpont
Érintettek levélben és/vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	BNPI Iktatórendszer (ügyiratszám), feladást igazoló szelvényről másolat, e-mail visszaigazoló tértivevény	Üisz: 34-1/1/2014. 29 levél kiküldése érintetteknek + e-mail (ismert címek esetén))	2014.01.14.
Terepbejárás	Terepi jegyzőkönyv, résztvevők száma, fotódokumentáció	Üisz: 34-1/2/2014. hitelesített jegyzőkönyv résztvevők száma: 14 fő (Tulajdonos, földhasználó – 9 fő; hatóság – 1 fő; BNPI – 4 fő)	2014. 01.21.
Nyomtatott tájékoztató	A BNPI elkészített egy Natura 2000 dossziét, mely a tervezéssel és a Natura 2000 területekkel kapcsolatban számos információval látja el a célzott érintettek körét (elsősorban: gazdálkodók, földhasználók). A dossziéba elhelyeztük a hatályos Natura 2000 gyeperdő és erdőterület támogatási rendelkezéseket, kaszálási bejelentőket).	A fórumon a jelenlevőknek átadott dossziék száma	2018.08.27.
Fórum (összes érintett)	Jelenléti ív, emlékeztető, fotódokumentáció	Üisz: 34-1/5/2014. emlékeztető	2018.08.27.
Önkormányzati közzététel	Igazolás az önkormányzat részéről	Üisz: 34-1/4/2014. megküldött tértivevények	2014.08.18.
Honlap	Elérhetősége, adatfeltöltés dátuma	www.bnpi.hu/naturaterv	2013.07.05

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Célcsoport	Szervezetek, képviselő
Gazdálkodók, területhasználók (mezőgazdaság, vízgazdálkodás)	Magántulajdonosok (teljes érintettség; 14); Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság; Magyar Ugar Mezőgazdasági Kft.,
Vadgazdálkodók	Vadásztársaság (Mezőcsáti Hubertus Vadásztársaság)
Önkormányzatok	Mezőcsát város önkormányzata
Hatóságok	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség; Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság; Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Kormányhivatal Földhivatala Észak-magyarországi Vízügyi Hatóság Tiszaújváros Járási Hivatal Járási Földhivatala; Nemzeti Környezetügyi Intézet Észak-magyarországi Kirendeltsége
Szolgáltatók, szorgalmi joggal rendelkezők	<ul style="list-style-type: none"> Tigáz 2 Földgáz Elosztó És Közüzemi Szolgáltató Kft. ÉMÁSZ Hálózati Kft.
Civil szervezetek, köztisztviselők	<ul style="list-style-type: none"> Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Igazgatósága Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Dél-Borsodi LEADER Egyesület Borsodi Mezőség Gazdakör Egyesület Mezőcsáti Polgárőr Egyesület
Helyi lakosság	Az érintett települések lakosai

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A vízügyi kezelővel szakági megbeszélést is folytattunk Miskolcon 2014. 04. 03-án (BNPI ikt. Szám: 31-21/2/2014.). A megbeszélés a tervek készítésének menetét rögzítettük (pl. tervek véleményezésének ütemezése) és minden víztesttel rendelkező Natura 2000 terület terve esetében terület-specifikus kezelői észrevételeket kért a tervekészítő a vízgazdálkodótól (a vonatkozó jogszabályokon túl, az adott víztest kezelésére, fejlesztésére vonatkozó információkat is beleértve).

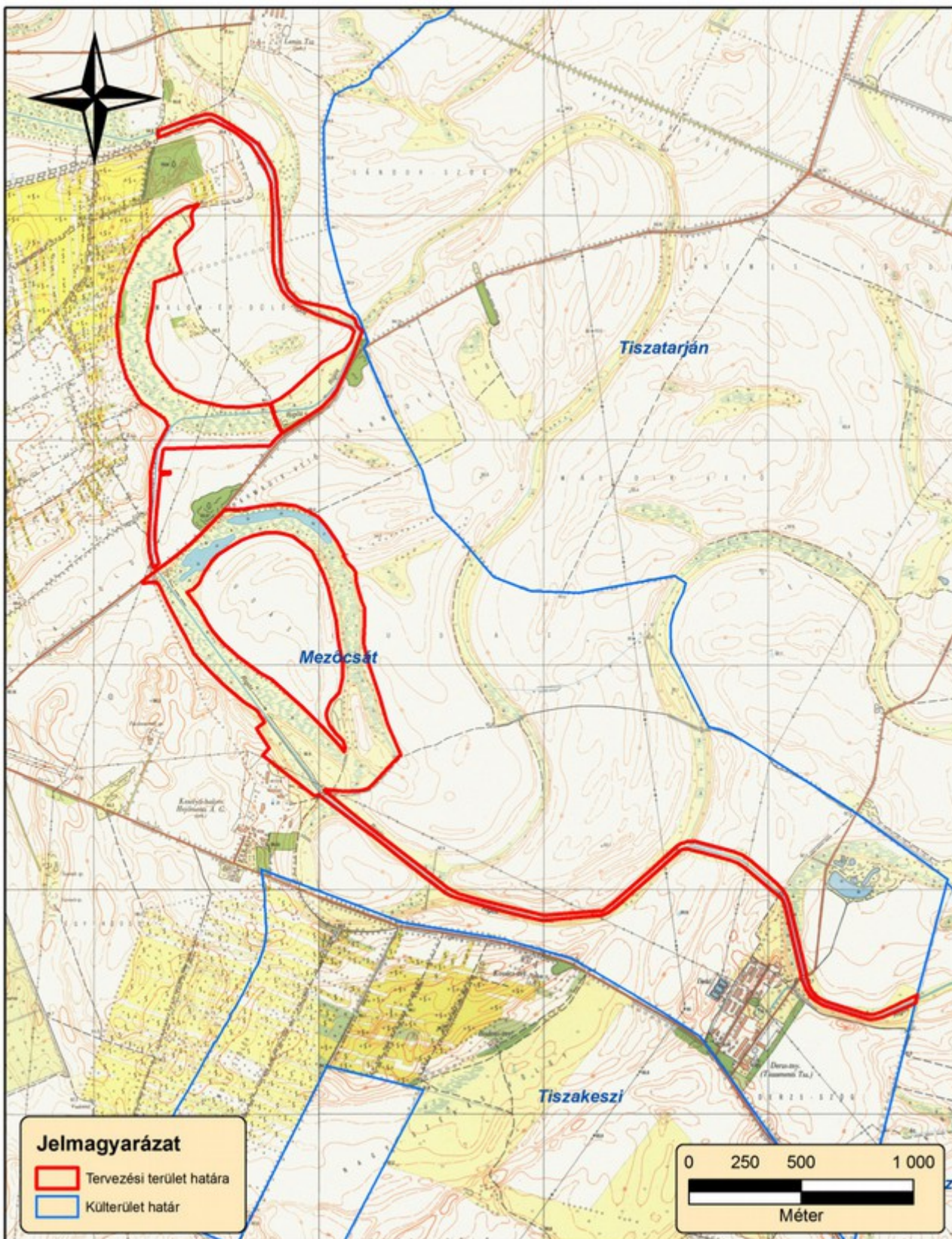
A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatósága BOF/01/260-5/2014. ügyiratszánon jelezte, hogy a megküldött tervdokumentációval kapcsolatban talajvédelmi kifogást nem emel. Felhívja a figyelmet, hogy „a fenntartási tevékenységek során gondoskodni kell, hogy a környezeti hatások az érintett és a környező termőföldek minőségében kárt ne okozzanak, valamint az érintett termőföldrészek végezhető talajvédő gazdálkodás feltételeit nem csökkentheti.”

Az észrevétel alapján tervmódosítás nem volt indokolt.

A 3.4.2 pontnál nevesített érintettektől (magántulajdonosok, területkezelők, önkormányzatok, hatóságok, civil szervezetek) írásos véleményt a tervdokumentációval kapcsolatban nem kaptunk.

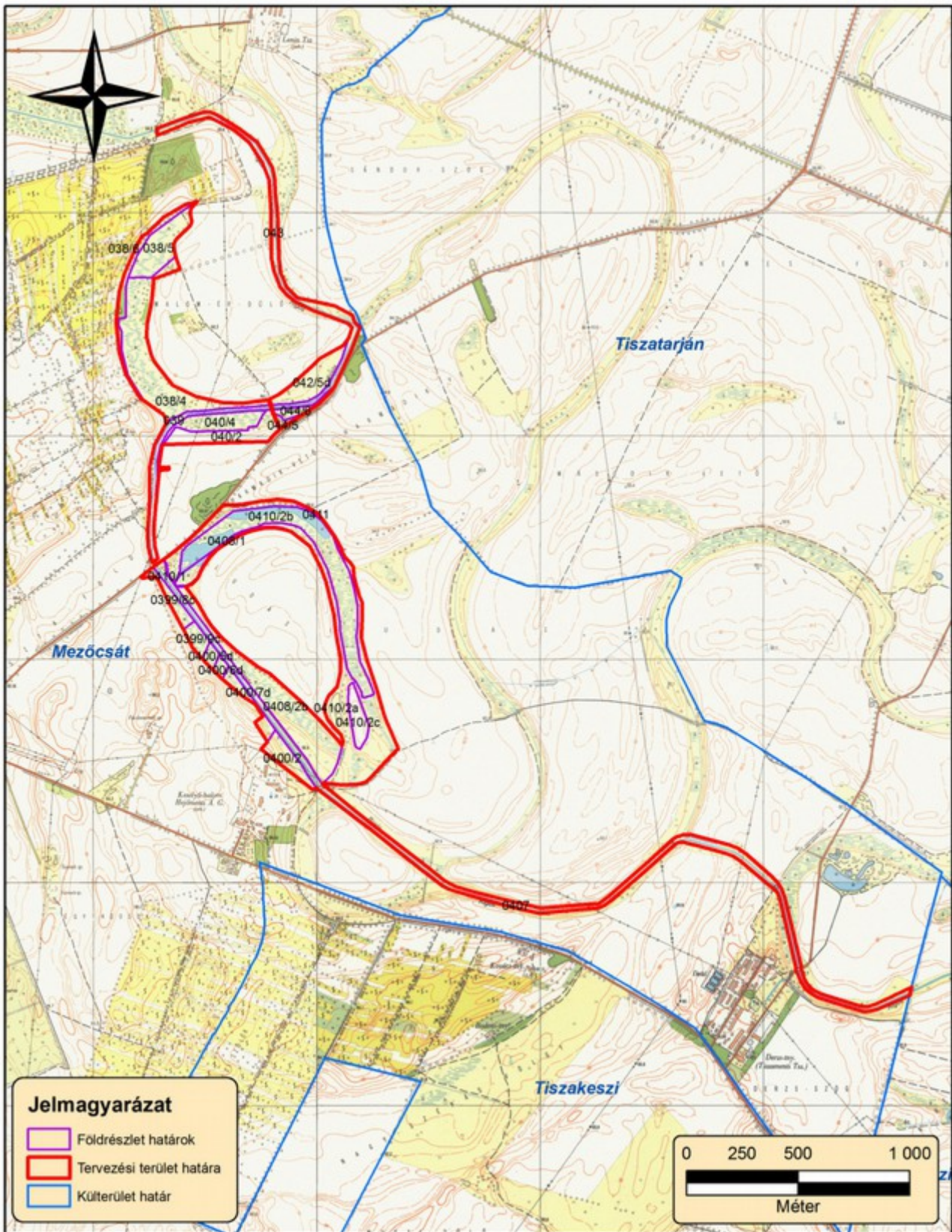
4. Térképek

- 1) A tervezési terület áttekintő térképe
- 2) A tervezési terület ingatlanyilvántási térképe
- 3) A tervezési terület művelési ág megosztási térképe
- 4) Az országos ökológiai hálózat térképe
- 5) A tervezési terület élőhelytérképe
- 6) A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelytérképe
- 7) Közösségi jelentőségű növényfajok térképe (kiszűrt)
- 8) Közösségi jelentőségű állatfajok térképe (nagy tűzlepke)

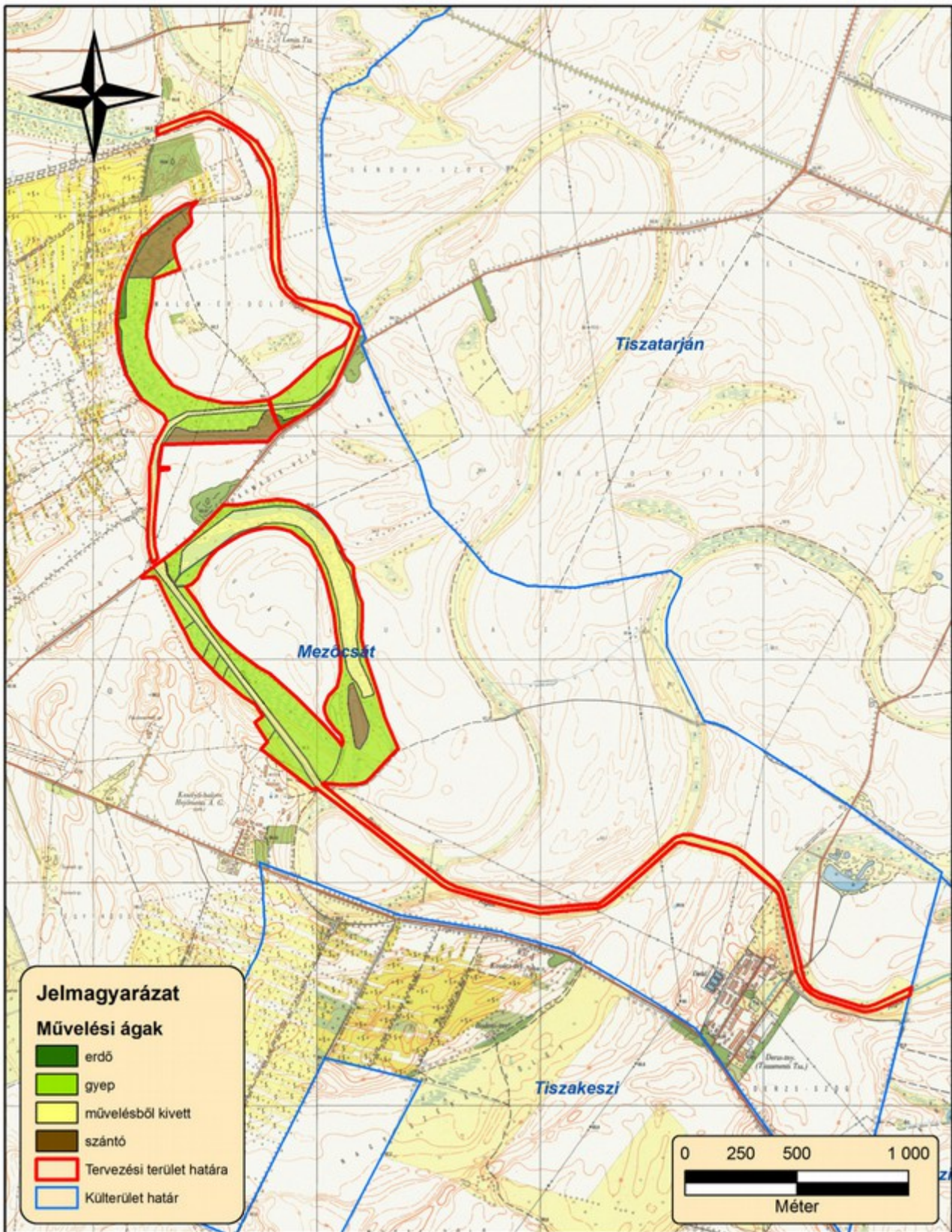
1. ábra: A tervezési terület áttekintő térképe (2014)

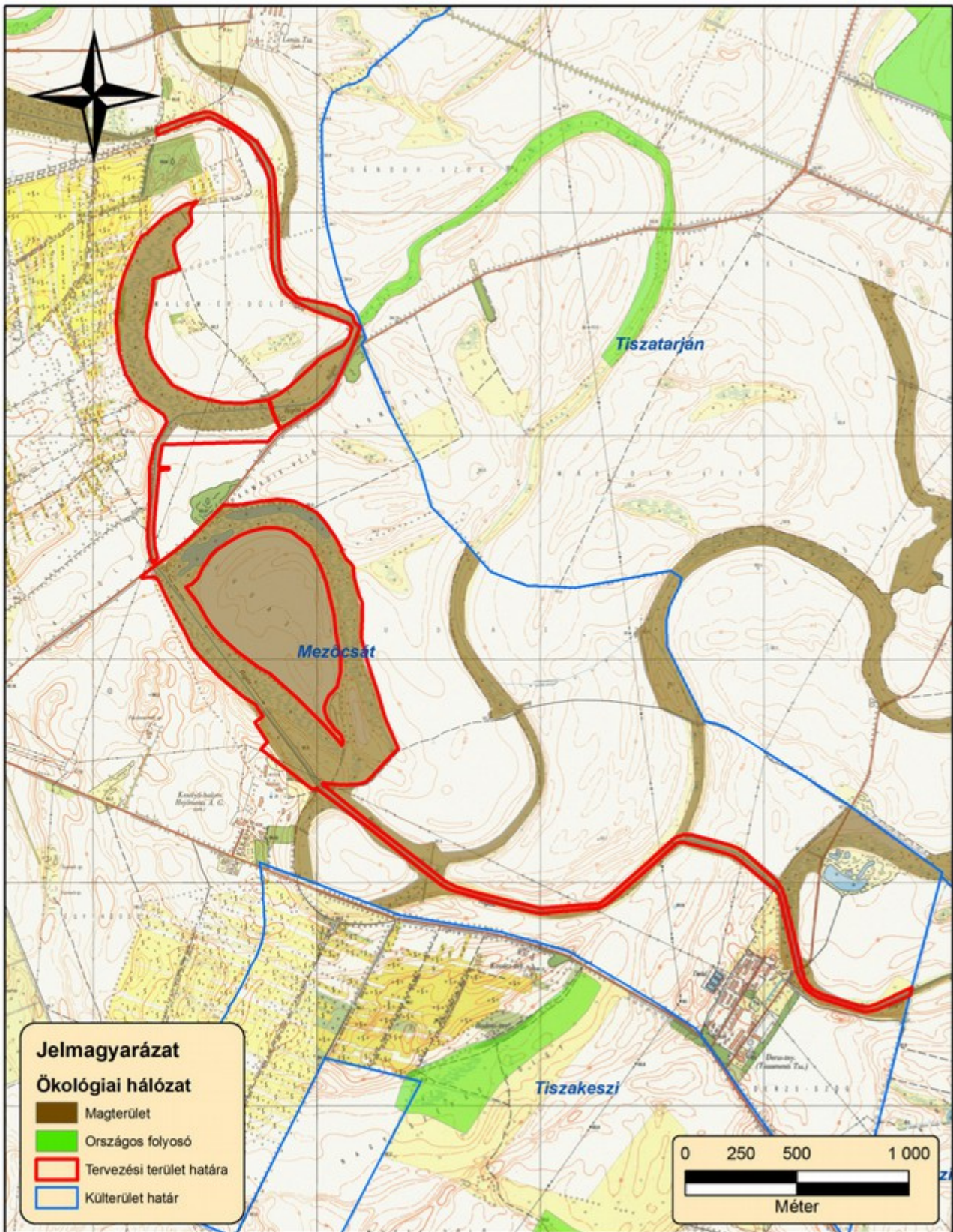
2. ábra: A tervezési terület ingatlannyilvántás térképe (2014)

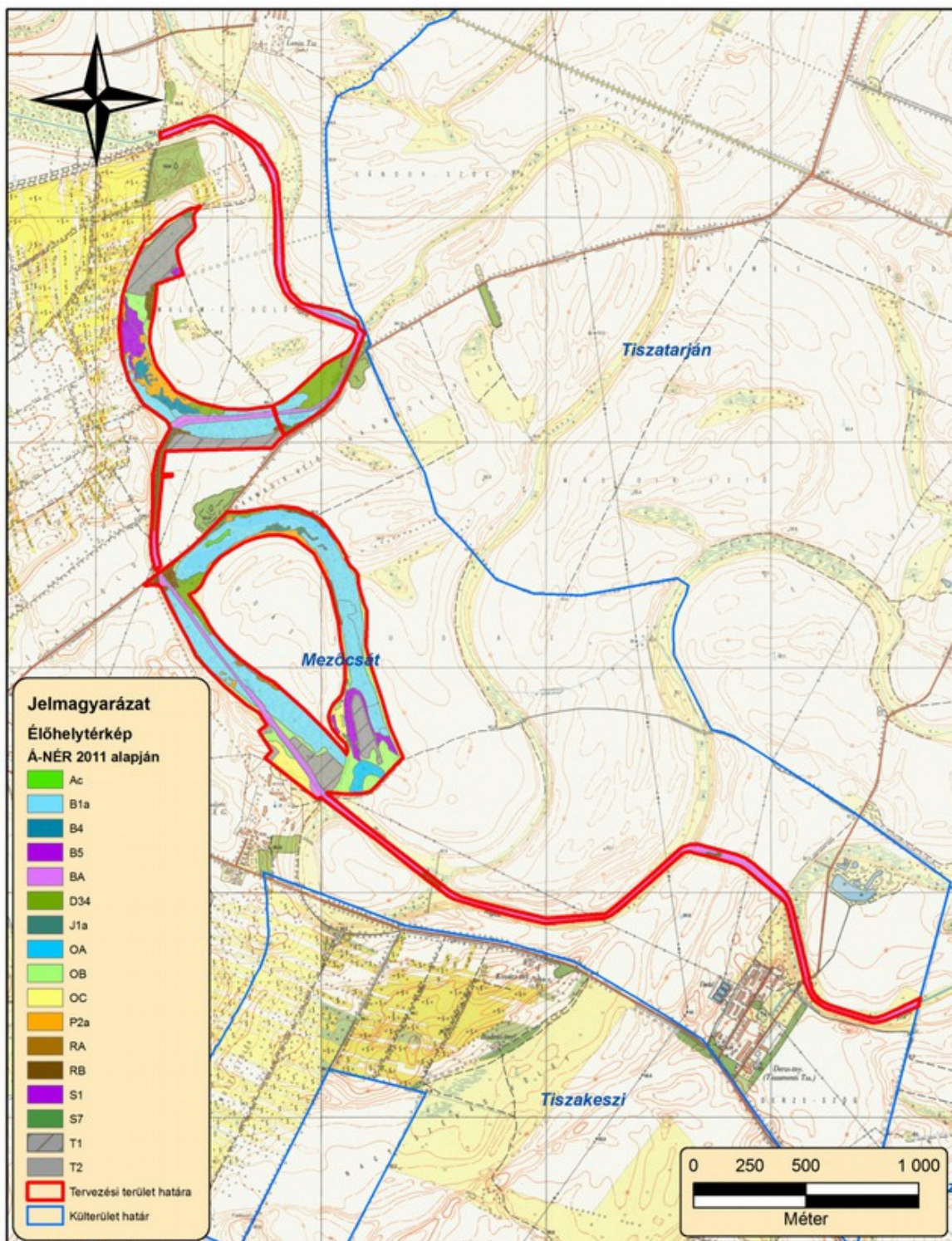
3. ábra: A tervezési terület művelési ág megosztási térképe(2014)

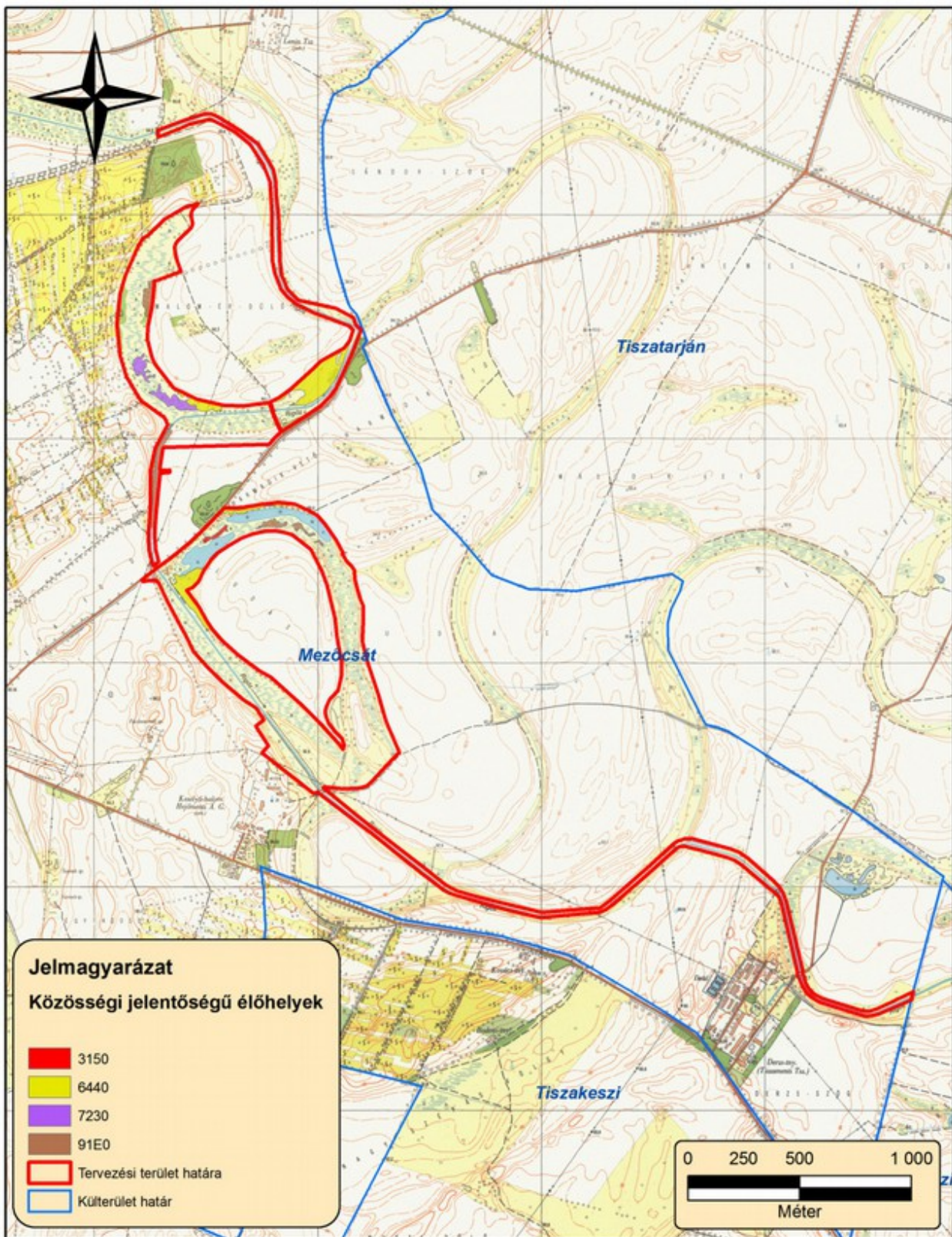
4. ábra: A tervezési terület ökológiai hálózat térképe (2014)

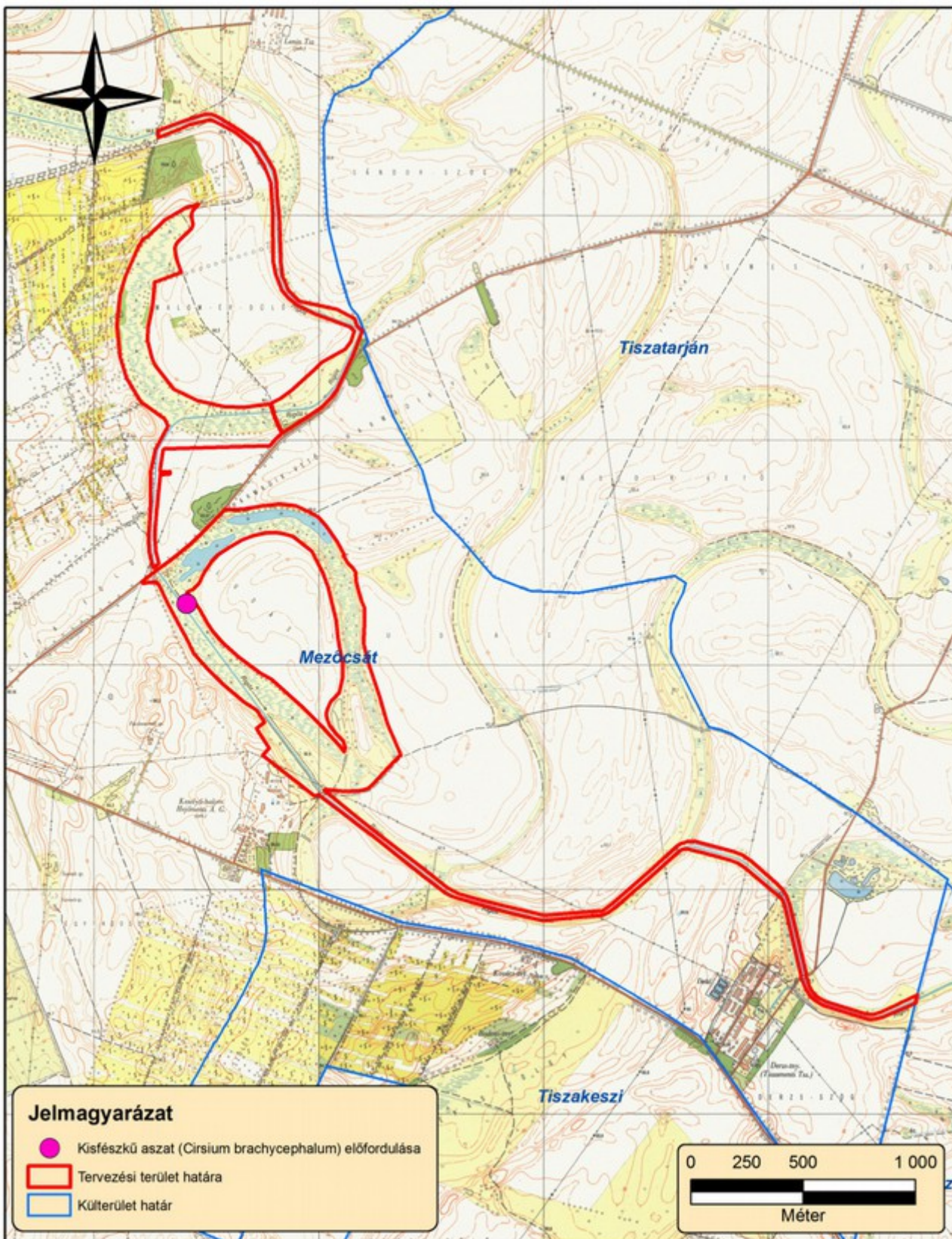
5. ábra: A tervezési terület élőhelytérképe (2014). (Magyarázat: Ac - Álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete; BA - Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló- és folyóvizek partján; B1a - Nem tőzeggépző nádasok, gyékényesek és tavikákások; B4 - Lápi zombékosok, zombék-semlyék komplexek; B5 - Nem zombékoló magassárrétek; D34 - Mocsárrétek; J1a - Fűzlápok; OA - Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek; OB - Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok ; OC - Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok ; P2a - Üde cserjések; RA - Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok; RB - Puhafás pionír és jellegtelen erdők; S1 - Ültetett akácok; S7 - Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok; T1 - Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák; T2 - Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák.)

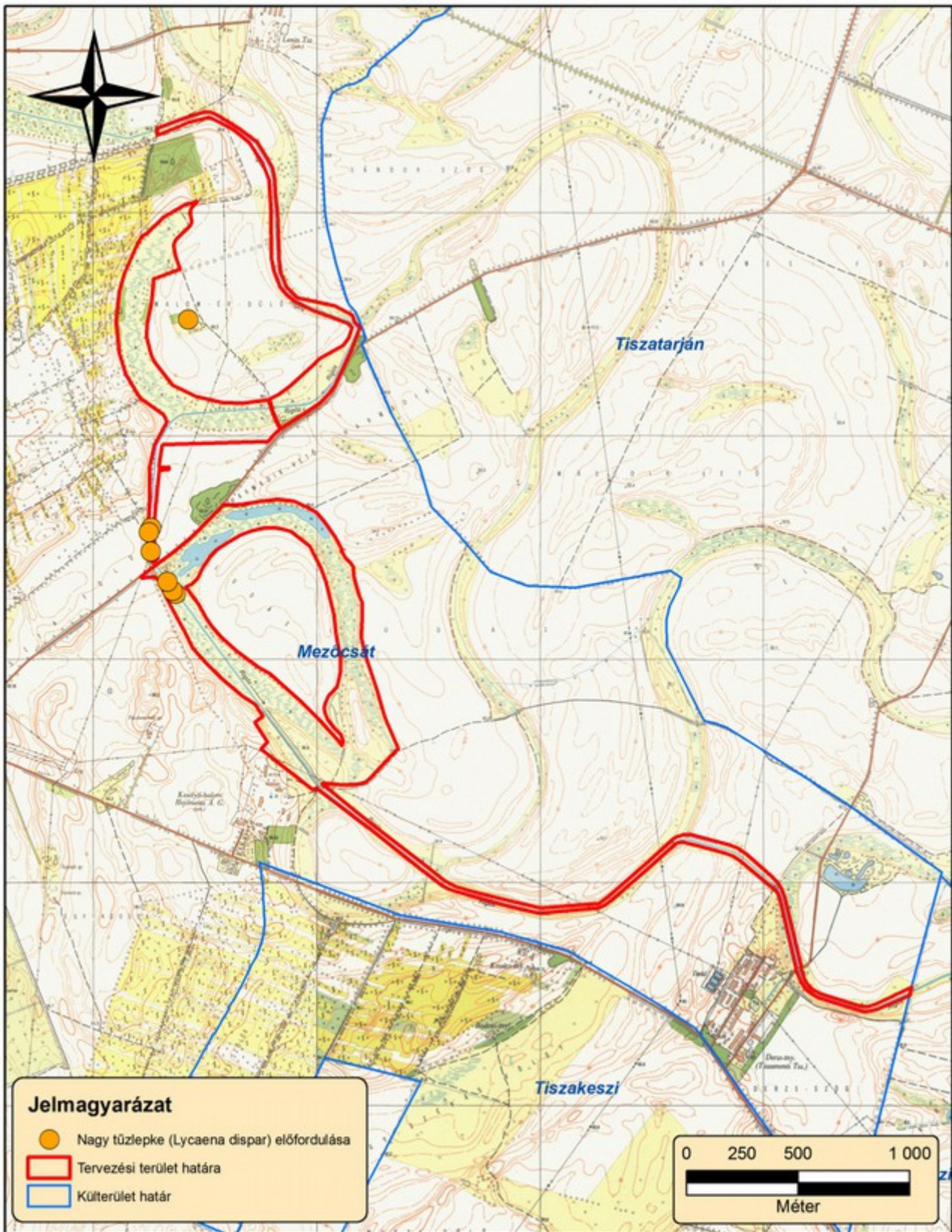
6. ábra: A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelytérképe (2014). (Magyarázat: 3150 - Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel; 6440 - *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei; 7230 - Mészkedvelő üde láp- és sásrétek; 91E0 - Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

7. ábra: Közösségi jelentőségű növényfajok térképe (2014) (kisfészű aszat)

8. ábra: Közösségi jelentőségű állatfajok térképe (2014) (nagy tűzlepke)

5. Fotódokumentáció

1.kép: A Rigós-ér mocsaras medre

2. kép: Kolkános lápi hínár a Rigós medrében

3. kép: Feltört, majd felhagyott nádasodó mocsárrét, magassásos

4. kép: Dárdás nádtippan (*Calamagrostis canescens*) semlyék növényzet

5. kép: Gyomosodó, aranyvesszővel fertőzött mocsárrét

6. kép: A Rigós-ér medre

7. kép: A Rigós békalencsés – kolokán hínáros medre

8. kép: Jellegtelen gyomos szárazgyep egykori kubikoknál

9. kép: Víz kivétel a Rigós medréből